

01.07.18

סיכום מפגש היוועצות בנושא מעורבות חברתית שנערך ביום 14.6.2018

רשות הצעירים במשרד לשוויון חברתי הוסמכה להגיש לאישור הממשלה תכנית לאומית לצעירים בישראל, אותה היא מגבשת בימים אלה בהובלה משותפת עם אגף בכיר אסטרטגיה, מדיניות ותכנון במשרד, ובליווי תהליך שיתוף ציבור ובעלי עניין, בסיוע ארגון 'שיתופים'. כחלק מתהליך השיתוף, נערך ביום ה' 14.06.18, א' בתמוז ה'תשע"ח, בבית שיתופים שבמושב בית יהושע, מפגש היוועצות בנושא מעורבות חברתית והשתתפות אזרחית. במפגש נכחו 26 משתתפים ומשתתפות, וכן צוות התהליך מהמשרד לשוויון חברתי ומ'שיתופים'.

סדר היום

- פתיחה, היכרות והצגת רשות הצעירים והתכנית הלאומית על ידי גב' אלישבע סבתו, מנהלת רשות הצעירים
- הצגת המחוון להשתתפות אזרחית של צעירים שפותח על ידי קרן גנדיר בשותפות עם ארגוני חברה אזרחית נוספים על ידי ד"ר נעמה מירן, מנהלת תכניות בקרן גנדיר
- דיון במעורבות המדינה ותפקידיה בקידום זירות ההשתתפות המתוארות במחוון
- תעדוף זירות ההשתתפות בהן נכון שהמדינה תהיה מעורבת, ודיונים בקבוצות לגבי אופני המעורבות
- דיון וסיכום במליאה

פתיחה

לאחר פתיחה וסבב היכרות, **אלישבע סבתו**, מנהלת רשות הצעירים, הציגה את רשות הצעירים וחזונה, את התכנית הלאומית ומטרותיה, ואת תפיסת הרשות בנוגע למעורבות חברתית והשתתפות אזרחית - [למצגת](#). לאחר מכן, ד"ר נעמה מירן, מנהלת תכניות בקרן גנדיר, הציגה את המחוון להשתתפות אזרחית של צעירים, המתאר 9 זירות בהן צעירים משפיעים על החיים הציבוריים, אשר שימש בסיס רעיוני למפגש היוועצות - [למצגת](#).

מעורבות המדינה

לאחר הסבר על הזירות, המשתתפים והמשתתפות התקבצו כרצונם ליד זירות השתתפות, בהתאם לשאלות: איזו זירה תקודם באופן משמעותי באמצעות מעורבות של המדינה? באילו זירות המדינה לא צריכה להתערב? המשתתפים והמשתתפות גיבשו נימוקים בעד ונגד מעורבות המדינה בכל אחת מזירות ההשתתפות, ואלו מובאים כאן:

הזירה	בעד מעורבות המדינה	נגד מעורבות המדינה
השתתפות חקיקתית	מאד קל לשתף את הציבור, מהווה מנוע להשתתפות ומעורבות של צעירים, מאפשרת תחושה של השפעה, נמצאת בליבת העשייה של	

תהליך השיתוף של רשות הצעירים

להקשיב • להשתתף • להשפיע

	המדינה (הצעות חוק ממשלתיות ותקנות).	
השתתפות פוליטית	המדינה חייבת להיות מעורבת כיוון שבפועל אין השתתפות של צעירים	הנושא תמיד ילך לפוליטיקה מפלגתית וסיווג של שמאל / ימין, לכן עדיף שהמדינה לא תהיה מעורבת
השתתפות התנדבותית יזמית	יש מעט גופים שעוסקים בבניית תשתיות, לכן המדינה יכולה לסייע בכך	חשש מבירוקרטיה. למדינה יש קושי להכיל חדשנות וגמישות, ולכן מעורבותה עלולה להשפיע לרעה. רכיב זה מהווה את מהות החברה האזרחית ולפי כך ייתכן כי נגיעת המדינה בו צריכה להיות מועטה
השתתפות קהילתית	צעירים הם הון אנושי משמעותי, וחשוב לנצל אותו גם לטובת אוכלוסיות נוספות. כל מעורבות ליצירת והגברת שייכות חשובה, גם מצד המדינה. המימד הקהילתי מאד משמעותי עבור צעירים כיום	
השתתפות צרכנית	כמו שהמדינה מקדמת מיחזור והפרדת פסולת, חשוב שהיא תעודד צעירים לצרכנות נבונה, גם כזו המקדמת סולידריות (לדוג' קואופרטיב). זהו שלב בו מתקבעים דפוסי צרכנות. הצרכנות היא זירה בה כל הצעירים ממילא מצויים ולכן חשוב שילמדו כיצד למנף אותה לקידום האג'נדה האזרחית שלהם	צעירים הם צרכנים נבונים בכל מקרה, לכן אין צורך במעורבות של המדינה. חשש שהתערבות של המדינה תביא להשתלטות ודומיננטיות יתר של גופים קפיטליסטיים
השתתפות תקשורתית – לא נבחרה	זו הזירה הכי צעירה: צעירים צורכים תקשורת כל הזמן מהנייד - וואטסאפ, רשתות חברתיות וכו'. המדינה צריכה להיות מעורבת, גם בהיבטים של חינוך – צריכה נבונה, פיתוח חשיבה ביקורתית. אופני ההשתתפות התקשורתית נמצאים גם בפעילות בכל אחת מן הזירות האחרות	
השתתפות תרבותית – לא נבחרה	זירה עדכנית, הצעירים צורכים תרבות "חדשה" וגלובלית שמתחברת לשינויים שקורים בעולם. המדינה צריכה להיות לכל הפחות עם היד על	

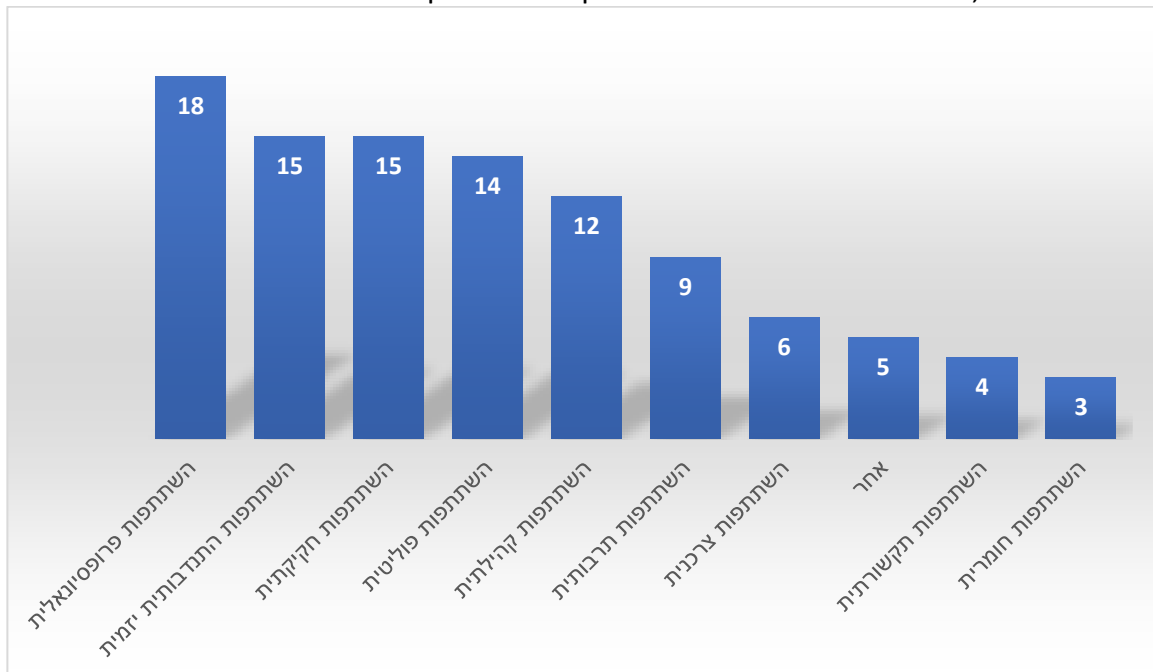
תהליך השיתוף של רשות הצעירים

להקשיב • להשתתף • להשפיע

	הדופק. ההיבט של יצירת תרבות מקומית צעירה ומותאמת לצעירים הוא היבט בעל חשיבות רבה ופעילות רבה של צעירים כיום	
השתתפות חומרית – לא נבחרה	המדוינה יכולה להיות מעורבת ולעודד סולידריות חברתית באמצעות נתינה	רכוש הוא עניין פרטי, לכן המדינה לא צריכה להיות מעורבת
השתתפות פרופסיונאלית	יש כבר התערבות בפרופסיות מובנות מאלהן (משפטים, רו"ח...), לכן יש צורך במעורבות ממשלתית בפרופסיות פחות "טבעיות". גם בזירה זו כל הצעירים נמצאים באופן טבעי ולכן חשוב שילמדו לרתום אותה לקידום סדר יום אזרחי	

בחירת זירות להתערבות

לאחר הצגת הנימוקים בעד ונגד מעורבות המדינה בכל זירה, נדרשה הכרעה, דמוקרטית כמובן. המשתתפים/ות התבקשו לבחור באופן מקוון עד 4 זירות השתתפות שנכון שהמדינה תהיה מעורבת בהן כדי לקדם אותן. נבחרו 5 זירות לפי סדר זה: השתתפות פרופסיונאלית, השתתפות חקיקתית, השתתפות התנדבותית-יזמית, השתתפות פוליטית והשתתפות קהילתית. להלן תוצאות ההצבעה המלאות:

דיונים בקבוצות בזירות שנבחרו

המשתתפים והמשתתפות התחלקו ל-5 קבוצות, כמספר הזירות שנבחרו. עבור כל זירה נדונו האתגרים וההזדמנויות בה, תפקיד המדינה בקידום הזירה והמלצות לכיווני פעולה (פירוט מלא בנספחים בסוף מסמך זה). אלו הם כיווני הפעולה המרכזיים שהוצגו עבור כל זירה:

השתתפות פרופסיונאלית

1. הקצאת מקומות ייעודים לצעירים באיגודים מקצועיים
2. העלאת מודעות ושיח על השתתפות פרופסיונאלית כחלק מתהליכי הכשרה מקצועית
3. חיזוק והרחבה של תהליכי מנטורינג וחניכה בממשק שבין הארגונים לסטודנטים, תלמידים וצעירים בתהליך כניסתם למקצוע
4. תקצוב ממשלתי לתהליכי סנכרון ושיתוף פעולה תלת מגזריים ברמה המקומית / אזורית

השתתפות התנדבותית-יזמית

1. מוצע כי תפקיד המדינה יהיה אינטגרטור - מינוף זירת ההתנדבות הקיימת מבלי לייצר התערבות יתר
2. יעד: הגדלת כמות הצעירים המתנדבים (לא שעות ההתנדבות ולא האיכות, אלא שיותר צעירים ישתתפו דרך התנדבות)
3. כיוון פעולה: הכשרה להשתתפות אפקטיבית בוועדים מנהלים של עמותות וארגונים חברתיים

השתתפות חקיקתית

1. מומלץ לדייק / לשנות את שם זירת ההשתתפות להשתתפות בהתווית מדיניות
2. תפקיד אינטגרטור - בכל מקום שבו יש נגיעה 'מחנכת' לאדם: יצירת תודעת השתתפות חקיקתית דרך חינוך ופעולות בגיל הצעיר
3. תפקיד אינטגרטור - המדינה צריכה לפעול בעולמות של ידע והנגשה כלפי התהליכים והאופן בו ניתן לקחת בהם חלק, לדוג' ייצוגיות מובנית של צעירים במרחבי קביעת מדיניות וחקיקה שונים; השתתפות פיזית – ישיבות ועדה; פלטפורמות להפצה חכמה של הצעות ותזכירי חוק, סדר יום של ועדת שרים לענייני חקיקה;
4. תפקיד אופרטור במהלכים נבחרים של השתתפות חקיקתית

השתתפות פוליטית

1. תפקיד: על המדינה לאפשר ולעודד השתתפות פוליטית לאורך כל ציר החיים, החל מילדות מוקדמת, עם מעורבות המשרדים הרלוונטיים, בדגש על הפרדה בין הפוליטי למפלגתי
2. כיוון פעולה: מנגנונים להכללת קול הצעיר במנגנוני קבלת החלטות
3. כיוון פעולה: חינוך לאזרחות פעילה
4. כיוון פעולה: זיהוי והעצמת מנהיגות
5. כיוון פעולה: הכשרה להשתתפות אפקטיבית בוועדים, מועצות וגופים נבחרים נוספים

השתתפות קהילתית

1. תפקיד: יצירת תשתיות קהילתיות (כמו מינהלות צעירים שכונתיות)
2. תפקיד: מיפוי השדה הקהילתי ומחקר, ובהמשך מדידה (היקף צעירים שמצטרפים ועוברים בין קהילות אזוריות, מקהילה נושאית אחת לאחרת, בקהילות חופפות) והערכה

3. כיוון פעולה: יצירת שפה ושיח קהילתי רחב. הטמעת השיח באופן נרחב בשלבי חיים מוקדמים (באמצעות מערכת החינוך), ושימוש בשפה ע"י כלל המערכות (כלכליות, חברתיות, מתכננות) והארגונים
4. יש פעולה נרחבת בשטח, על המדינה לעודד אותה מבלי להחליש אותה, ולאפשר גמישות, יצירתיות ודינמיות, מתוך הבנה וקשב

דיון מסכם

קיימנו במליאה דיון סיכום קצר סביב השאלה: במה עוד חשוב שהמדינה תתמקד כדי לקדם השתתפות ומעורבות של צעירים וצעירות? להלן נקודות שעלו בדיון:

- צורך ביצירת שפה משותפת של השתתפות אזרחית, אותה אפשר להנחיל לכל העוסקים בכך
 - בתחום המעורבות החברתית יש שפע של יוזמות, פרקטיות – הכל קיים. יש צורך לחבר יחד את מה שיש כדי לעבוד בסנכרון וביעילות, ולא יהיה זה נכון "להמציא את הגלגל"
 - השתתפות כחלק מאתוס משותף, מעתיד משותף למדינה שכולנו רוצים בטובתה
 - צורך בגיוון השותפים בשיח המעורבות החברתית וההשתתפות. בפרט, חסרים קולות של המגזר הערבי
 - המדינה יכולה לעשות שינוי אם תשקיע בנושא הקהילות שיש לו השפעות עמוקות בהקשר של זהות ושייכות
 - בקביעת מדיניות יש להתייחס לעתיד, אל צורות השתתפות עתידיות, מגמות דמוגרפיות וכד'
 - אחת הסיבות למיעוט השתתפות היא חוסר אמונה שההשתתפות תשפיע. לכן חשוב להדגיש את השינוי והתהודה שהשתתפות יוצרת, וכך לחזק את תחושת המסוגלות ואת האמון במדינה. חשוב לייצר תודעה ואמונה שאפשר להשפיע
 - יש צורך בקולות של צעירים בדיון על השתתפות צעירים, לא לדבר "מעל הראש" שלהם
- בסוף המפגש גב' אלישבע סבתו הודתה לכולם על ההשתתפות ועל הדיון הפורה והמלמד, וציינה כי ניתן להמשיך להיות בקשר ולבקש להצטרף ל**יצירת ההיוועצות המקוונת**, וכן לפנות במייל לאפרת בנימין מהמשרד לשוויון חברתי - efratbe@mse.gov.il או לעדי שילינג-גלזר מ'שיתופים' - adi@sheatufim.org.il.

תודה לכל המשתתפות והמשתתפים! (פירוט בנספח)

השאלה היא האם המסמך הוא רק סיכום הדיון או כבר מצע המהווה בסיס לדיון. יש כמה דברים שלא הועלו במפגש למשל בנושא השתתפות צרכנית ותרבותית שלדעתי למשרד יש סמכות להעלות אותם גם אם לא עלו בדיון והשאלה היא באיזה מסגרת זה יקרה. כלומר איפה יעלו הדברים שמהשרד חושב שנכון לעסוק בהם גם אם לא עלו המפגש.

מעבר לזה מסמך מעניין וכתוב נהדר. תודה

נספח 1: דיונים בקבוצות - אתגרים, הזדמנויות והמלצות לכיווני פעולה

השתתפות פרופסיונאלית: סיכום דיון בקבוצה

אתגרים:

- הזירה מאופיינת בשחקנים רבים ושונים מאד זה מזה וחסרים שפה, סולם ערכים ונורמות משותפים;
- חלק גדול מהזירה מתנהל על פי קודים ואינטרסים של המגזר העסקי והדבר עלול להקשות על קידום נושאים שאינם עולים בקנה אחד עם האינטרסים הללו. חשוב לאפשר ולא לתת לאינטרסים פוליטיים להפריע;
- הצעירים והארגונים אינם רגילים לחשוב על זירה זו כזירה בעלת פוטנציאל השפעה אזרחית ותידרש עבודת חינוך ושינוי מודעות עמוקה ורחבה לצורך מינוף הזירה ככזו;
- אי יציבות בשוק התעסוקה, ובפרט - בכל עשור "נעלמים" מקצועות, עולם עבודה משתנה.

הזדמנויות:

- הזירה הינה בעלת פוטנציאל השפעה רחב משום:
 - שהרוב המוחלט של הצעירים כבר נמצא בה אל מול זירות אחרות אליהן הוא צריך לבחור האם להיכנס או לא;
 - שהפועלים בזירה זו פועלים בתחום המומחיות והידע שלהם (המקצוע שלהם) ולכן יש פוטנציאל השפעה משמעותי לפעולות שיבחרו לקדם ולעשות;
- הנושא נמצא במוקד החשיבה והמחקר הבינלאומי הן של חוקרים מתחום הצעירים והן של חברות המבינות את הפוטנציאל מהזווית של אחריות תאגידית;
- פעולה נכונה בזירה זו עשויה להיות מצב של WIN-WIN-WIN - לצעירים, לארגונים ולחברה;
- פעולה נכונה בזירה זו עשויה להיות הזדמנות נהדרת לרתימה משמעותית של המגזר העסקי וכניסה משמעותית יותר שלו לקידום סוגיות חברתיות מהותיות.

כיווני פעולה אפשריים ותפקיד המדינה:

- השתתפות צעירים בארגוני עובדים של ארגונים ושל מקצועות:
 - כיום קמים יותר ויותר ארגוני ייצוג בעולם המקצועי, יש לוודא כי לצעירים יהיה תפקיד משמעותי בהקמה ובהובלה של גופים אלה, וזאת, בין היתר, על מנת שיוכלו לקדם נושאים הקרובים לליבם של צעירים ולשמור על האינטרסים של העובדים הצעירים בעולם העבודה. המדינה יכולה לפעול לשריון ייצוג קבוע של צעירים בגופים האמורים;
- מודעות להיות הזירה המקצועית גם זירה אזרחית:
 - יש לפעול בצורה רחבה ומגוונת לקידום השיח והתפיסה של הזירה המקצועית כזירה בה ניתן לקדם השפעה אזרחית. מדובר בפעולה ארוכה ומתמשכת של חינוך ושינוי מודעות והדבר יכול לקרות דרך יצירת שפה והפצתה, כנסים, סמינרים, אירועים וכדומה. באופן ממוקד ניתן להכניס תכנים אלו לכל תהליך הכשרה מקצועית ולכל מסלול של רכישת השכלה (תארים אקדמיים ועוד). הדבר מתקיים כיום במעט תארים כמו רפואה, עבודה סוציאלית ועוד, אך כעת יש להרחיב את הנושא בצורה משמעותית ולעגן אותו. בין אם על ידי קורס ייעודי או על ידי שזירת התכנים במגוון קורסים. בכל תהליך רכישת השכלה או מקצוע יש לעסוק בנזק הפוטנציאלי שהמקצוע עלול לגרום לחברה ולסביבה, בתרומה שהוא עשוי לתרום, בפוטנציאל ההשפעה של בעל המקצוע בארגון שלו, בשדה המקצועי שלו ועוד. יש לדון בצורה מעמיקה וללמד כלים ופרקטיקות להשפעה אזרחית בזירה המקצועית. המדינה דרך המועצה להשכלה גבוהה וגופים אחרים יכולה כמובן לממן רכיב זה בהכשרה.

- מנטורינג וחניכה מקצועית בתהליכי הכשרה: אחת מפרקטיקות הפעולה בזירה זו היא מנטורינג וחניכה מקצועית לסטודנטים הנמצאים בשלב רכישת ההשכלה או ההכשרה המקצועית. יש להעמיק, להרחיב ולהסדיר תהליכים אלו משום שהם בעלי ערך רב לכל הצדדים. הדבר יאפשר, מחד, לצעירים בארגונים להתנדב ולתרום מקצועית לאנשים המצויים בתהליכי הכשרה, ומאידך, יעזור לארגונים למשוך אליהם צעירים הנמצאים בתהליכי הכשרה כעובדים פוטנציאליים בעתיד. כמו כן, הדבר יהיה בעל ערך רב לצעירים המצויים בתהליכי ההכשרה וישפר את מוכנותם לקראת כניסתם לעולם העבודה.
- אחריות ומעורבות של ארגונים בקהילה בה הם פועלים: בשאיפה לקדם את האחריות והמעורבות של ארגונים ביחס לאזור בו הם פועלים, יש לעודד הקמה ופעולה רציפה של רשת תלת מגזרית במרחבים השונים. הכוונה היא לעודד ולאפשר את פעולתם של גופים תלת מגזריים הנמצאים במרחב גאוגרפי משותף וזאת על מנת לקחת אחריות משותפת ולקדם נושאים הנוגעים לאזור. במקרה זה המדינה יכולה לעודד הקמה של שותפויות כאלו ולתקצבן, וכמובן לדאוג לייצוג ופעולה של צעירים בהם.

השתתפות התנדבותית-יזמית: סיכום דיון בקבוצה

אתגרים:

- חשוב להבחין בין "התנדבותית" ו"יזמית": יזמית – צומחת מלמטה (מהציבור, grass-root), התנדבותית – מגיעה מלמעלה (מהמדינה, מארגון);
- צעירים הם בשלב יזמי, פחות TOP DOWN, מאתגר להכניס מעורבות של המדינה (כמו התנגדות ל"מבוגרים"), יש צורך שמעורבות של המדינה לא תפריע;
- עידוד התנדבות צעירים מצד המדינה בתחום מסוים עשוי להיתפס כהסרת אחריות של המדינה מהתחום;
- יש צורך בגבולות גזרה של התחום כדי שהמדינה תוכל לעסוק בו באופן אפקטיבי, אך יש צורך לאפשר גמישות ומרחב פעולה בתוך הגבולות כדי לא לפספס יוזמות ושהביורוקרטיה לא תגביל או תמנע השתתפות;
- כמות לעומת איכות, כאשר המדינה משלמת על ההתנדבות (כמו שירות אזרחי) – קל להגדיל את הכמויות של המתנדבים (למשל, היקף המשרתים בשירות אזרחי בחברה הערבית הולך ועולה), אך לעתים רבות זה בא על חשבון איכות ההתנדבות (שלעתים עשויה להיתפס כ"לצאת ידי חובה");
- כשהתנדבות הופכת לחובה (למשל, גיוס) יש ירידה בהשתתפות דרך התנדבות;
- ישנו קושי בהגדרה של התנדבות איכותית;
- אתגר גדול בהנעה של א/נשים להתנדבות;
- הגעה לכלל האוכלוסייה, על מגוון הקבוצות בה;
- יש להיזהר מהתנדבות שיוצרת חיזוק של החזקים;
- פיתוח מודעות ותפיסה: התנדבות לא תפתור את הבעיות (עשויה לשמר אותן), שינוי חברתי דרוש כדי לתקן מהשורש את הבעיה שיצרה צורך בהתנדבות.

הזדמנויות:

- התנדבות כקטליזטור למובילות ולחיבור לחברה הישראלית;
- התנדבות כיוצרת סולידריות, מחזקת את הלכידות החברתית ואת הקשר של היחיד לחברה;
- לעסוק בחיזוק והנעת שינוי מבפנים של אוכלוסיות/מגזרים/ישובים – על פי הצורך;
- לפתח התנדבות בתחום הסברה הישראלית (חו"ל?);

תהליך השיתוף של רשות הצעירים

להקשיב • להשתתף • להשפיע

- מילואים כהתנדבות - במבט על כמות משרתי/ות המילואים, אחוז המתנדבים/ות בישראל עשוי לעלות;
- השירות האזרחי הוא כר פורה ובעל פוטנציאל שטרם מומש;
- פיתוח תשתיות לקידום התנדבות מעלה בצורה משמעותית את אחוז המתנדבים;
- מיזם ההתנדבות – עוסק (גם) בפיתוח תשתיות.

כיווני פעולה:

- הגדרת משימות אזרחיות לאומיות כמו חיזוק יישובי הספר ע"י כפרי סטודנטים;
- זיהוי צרכים – איפה יש צורך בהתנדבות, וצרכים בתוך תחום ההתנדבות;
- בניית תשתית התנדבות (וחיזוקה) באמצעות גורם שלישי;
- הנעה;
- רתימת אוכלוסיות חזקות לטובת מוחלשות, הבנת הצורך המשותף;
- להימנע מפטרונות בתפיסת ההתנדבות כ"חזק למען חלש";
- הסברה – "להתנדב זה לקבל", שיווק התנדבות בקרב קהלי היעד;
- מתן תגמול (הטבות/ביטוח) למתנדבים.

תפקיד המדינה:

- זיהוי בעיות לאומיות שהתנדבות יכולה לסייע בהן;
- תפקיד אינטגרטורי, מינוף זירת ההתנדבות הישראלית הקיימת מבלי לייצר התערבות יתר;
- חיזוק ועידוד גופים מעודדי התנדבות ויזמות;
- לתמוך באמצעות משאבים (לא רק כסף) בארגונים התנדבותיים;
- להגדיל את אחוז הצעירים המתנדבים – להתמקד בכמות - שיותר א/נשים יתנדבו (לא להגדיל את שעות ההתנדבות או את איכות ההתנדבות).

השתתפות חקיקתית: סיכום דיון בקבוצה

נדמה שהגדרה נכונה יותר של אופן השתתפות זה תהיה השתתפות בהתוויית מדיניות (שכן מרבית אופני ההשתתפות אינם בהכרח דרך חקיקה).

אתגרים:

- בניית אמון בין הצעירים לממשל;
- משבר האמון: מצפים קודם שהמדינה תפעל;
- חוסר ידע ונגישות אל תהליך החקיקה;
- חוסר היכרות עם המערכת מצד הצעירים.

הזדמנויות:

- לקיחת אחריות של האזרח הצעיר על ההחלטות המתקבלות;
- מיזם [BETTER TOGETHER](#) באוסטרליה (המכון הדמוקרטי כבר בקשר יישומי איתם – כדאי וצריך להתחבר שכן מלמד על כיווני פעולה בנושא של השתתפויות בהתוויית מדיניות);
- נוכחות צעירים ברשתות החברתיות;
- שינוי בתפיסה המתגבר על בעיית האמון: כשאני שותף/ה – אני לא לקוח/ה.

תפקיד המדינה:

- יצירת תודעה דרך מרחבים 'חינוכיים' או 'סמי-חינוכיים'
- כל מקום שבו יש נגיעה מחנכת לאדם: יצירת תודעת השתתפות חקיקתית דרך חינוך ופעולות בגיל הצעיר;

תהליך השיתוף של רשות הצעירים

להקשיב • להשתתף • להשפיע

- הבניית אופני השתתפות מבניים פנימה (בתוך הממשלה) והחוצה (כלפי הצעירים)
- בפרט – המדינה צריכה לפעול בעולמות של ידע והנגשה כלפי התהליכים והאופן בו ניתן לקחת בהם חלק;
- "ישראל כמדינה שיוצרת מבנים וחושבת איך לפתוח את תהליך קבלת ההחלטות ומשקיעה בכך משאבים", "מדינה שאומרת – אני פועלת כדי שתקחו חלק" - זה מייצר אמון ויוצר תוקף לטיעון הקצה לצעיר/ה - "קח/י חלק". יוצר תודעה אותנטית ע"י מעשים של הממשלה.
- כיווני הפעולה מתחלקים ל-2 רבדים בהתאם ל-2 תפקידי המדינה המצוינים לעיל:
 - כיוונים בנוגע לתפקיד המדינה כמייצרת תודעה:
 - שת"פ בין מערכת החינוך לרשות הצעירים – ראיית הצעיר ברצף החינוכי;
 - עבודה עמוקה עם מערכת החינוך על גילאי 17-20;
 - רעיון קונקרטי - קורס חובה באקדמיה הנוגע להשתתפות;
 - מיקוד מאמץ במסרים ודרכי הרתימה הנכונות לצעירים.
 - כיוונים בנוגע לתפקיד המדינה כמבנה של אופני השתתפות:
 - ייצוגיות מובנית של צעירים במרחבי קביעת מדיניות וחקיקה שונים;
 - חקיקה של ייצוגיות צעירים או בניית סקירות לכך;
 - השתתפות פיזית – ישיבות ועדה;
 - השתתפות מקוונת – פלטפורמות להפצה חכמה של הצעות ותזכירי חוק, סדר יום של ועדת שרים לענייני חקיקה;

השתתפות פוליטית: סיכום דיון בקבוצה

אתגרים:

- מיאוס וחוסר אמון בפוליטיקה – בעיטה בממסד; האתגר: מעבר מהתנכרות למעורבות;
- פוליטי נתפס כמפלגתי, ולכן יש להרחיב את המושג פוליטיקה מעבר לדיכוטומיה השטחית של ימין-שמאל, שמייצרת הימנעות;
- הצמחת מנהיגות לפני שמדברים על פוליטיקה – מתחיל בבית, בקהילה, ברשות המקומית;
- חוסר הבנה של המערכת הפוליטית ודרכי ההשתתפות;
- חשיבה על דרכים להעלאת העצימות של הצעיר/ה המעורב פוליטית;
- זיהוי עמדות השפעה שהצעיר/ה יכול/ה להשפיע בהן, והתמודדות עם חוסר אמונה ואי-הכרה ביכולות של צעירים להשפיע;
- איזון בין הצורך בגמישות אל מול הבירוקרטיה.

הזדמנויות:

- הקמת רשות הצעירים – הזדמנות של הצעיר/ה לפגוש את המדינה בחוויה חיובית;
- הקמת רשות הצעירים בהיבט של תכלול עבודת הממשלה והבאת קול הצעירים;
- עליה במודעות להשתתפות פוליטית אלטרנטיבית וההשפעה שלה;
- התוכניות האסטרטגיות של מדינת ישראל בהובלת משרד רה"מ (מאפשרות להכליל התייחסות לצעירים).

כיווני פעולה:

- זיהוי, העצמה והכוונה של צעירים בעלי פוטנציאל מנהיגותי (למשל, באמצעות עתודות נבחר ציבור);
- הטמעת חשיבות שיתוף פעולה כבר מגילאים צעירים (בגן) והסתכלות על רצף החיים;
- חינוך לאזרחות פעילה (דרך משרד החינוך, למשל: בדנמרק החינוך לאזרחות פעילה מתחיל בגן);

תהליך השיתוף של רשות הצעירים

להקשיב • להשתתף • להשפיע

- הרחבת והעמקת הידע לגבי המנגנונים הפוליטיים במדינת ישראל (חינוך, תקשורת, ועוד);
- מנגנונים להכללת קול הצעיר בתהליכי קבלת החלטות;
- בניית פלטפורמות להגדלת תועלת בהשתתפות ולהקטנת העלות: הנגשת מידע, פלטפורמות שמאפשרות השתתפות;
- מאגר מידע אחד לצעירים;
- תמיכה בארגונים יציגים של צעירים (הכרה, תקציבים);

תפקיד המדינה:

- לאפשר ולעודד - באמצעות חינוך, העלאת מודעות, הסברה;
- תפקיד אופרטיבי - לדוגמה: צוערים לפוליטיקה, אמירה מנהיגותית, מועצת תלמידים;
- תפקיד מוסדי - לדוגמה: מקומות מובטחים לצעירים ברשויות מקומיות;
- משרדים רלוונטיים שהועלו: רשות הצעירים, רווחה, חינוך, רה"מ, מערכת הביטחון.

השתתפות קהילתית: סיכום דיון בקבוצה

אתגרים:

- כיצד לאפשר פיתוח "נקי" של הקהילה ללא התערבות ממשלתית או ממסדית;
- חלוקה שוויונית של משאבים, הגעה לאוכלוסיות "שקופות";
- כיצד להגיע לצעירים שלא נמצאים ב"רשת" המוכרת; איך התופעה תתרחב לצעירים שאינם פריבילגיים ואינם שייכים לאליטות?;
- ליצור מענים ותוכניות מותאמות לצעירים;
- השתתפות בקהילה ביישוב, ליצור גיוון קהילות – לתווך בין הקהילות השונות;
- לשמוע את מירב הקולות של הצעירים, גם השקטים והלא מחוברים.

הזדמנויות:

- גיוס משאבים יחסית בקלות מהמדינה;
- פניה למסה רחבה של צעירים;
- העצמת הקיים תייצר השפעה גדולה;
- נכונות של פוליטיקאים להשקיע בזירת הקהילות, נושא טרנדי ומושך;
- פוטנציאל לפעילות רחבה ברשויות מקומיות;
- מרכזי צעירים כפלטפורמה לפעילות;
- משאבים, מדידה – יצירת ידע ושפה, פיתוח מודלים;
- חיזוק זהות ונרטיב מקומי;
- יצירת שפה קהילתית תשפיע על כלל זירות ההשתתפות.

כיווני פעולה:

- מודלים שהם אקו-סיסטם ושל רשתות;
- יצירת ועידוד מנהיגות;
- לאפשר לקבוצות של צעירים ברווחה כלכלית שמועסקים / רכשו השכלה ליצור קבוצות ולהניע תהליכים בקהילה;
- מדידה – היקף צעירים שמצטרפים ועוברים בין הקבוצות מקהילה יישובית לאזורית, מקהילה נושאית אחת לאחרת, קהילות חופפות;
- גישה כוללת – קידום אישי יחד עם קהילתיות.

תהליך השיתוף של רשות הצעירים

להקשיב • להשתתף • להשפיע

תפקידי המדינה

- מיפוי קהילתי והבנת השדה, החלטה מכוונת על כניסה לתחום, מחקר;
- לחזק את ההתארגנות העולה מהשטח מבלי להחליש אותה;
- יצירת שפה ושיח קהילתי רחב ככל שניתן. לימוד השפה הזו באופן נרחב כבר בגיל צעיר (מערכת החינוך), ושימוש בה על ידי כל המערכות (כלכליות, חברתיות, מתכננות ועוד) וכלל הארגונים;
- מדידת פעולות ויצירת מודלים כדי להרחיב את התופעה;
- פיתוח מודלים חדשים המותאמים למקומות בהם טרם התפתחו קהילות, כדוג' מינהלת צעירים שבונתית;
- הקמת מעטפת לפעילות הקהילות כדוגמת מוסדות המאפשרים מרחב ושיח קהילתי (כדוג' בתי קפה ומקומות למפגש);
- אפשרור של גמישות תקציבית לקהילות בכדי להתפתח ולהתאים עצמן לאתגרי וצרכי האזור.

נספח 2: משתתפי/ות המפגש וארגון (לפי סדר א"ב של שם פרטי)

עולים ביחד	אבי יאלו
קרן קמ"ח (תעסוקה והשכלה בחברה החרדית)	אברמי יוסטמן
משרד הרווחה, תחום התנדבות	אילה פאר
מפעל הפיס, מלגות ומענקים	ארז גרניט
מועצת כפרי הסטודנטים	בועז כץ
קרן גנדיר	ד"ר נעמה מירן
אחריי	הגר שדמי
מרכז השלטון המקומי	הדר אליהו
ביטוח לאומי, הקרן למפעלים מיוחדים	טניה ליף
הסוכנות היהודית, אגף צעירים	ימית אזולאי ירח
תוצרת הארץ	ליאור ז'ורנו
התאחדות הסטודנטים	ליאת הלבץ
הקרן לחברה אזרחית	מיכל אחרק-ויין
המכון הדמוקרטי	מיכל אטר גלבע
מרכז המועצות האזוריות	מירב בן שימול
פורום ארגוני בוגרים	משה קפטובסקי
קולות בנגב	ניבה ראם
המכון הישראלי לדמוקרטיה	נסרין חדאד חאג'י-יחיא
אמדוקס, קשרי קהילה	נעה קופמן
קבוצת קוקה קולה cbc group, קשרי קהילה	סיגל מעין
הפורום לקידום השירות הלאומי-אזרחי	עדי טל כהן
משרד רה"מ, עתודות לישראל	עזאת חלבי
ישראל 2050	עילם לשם
מכללת ספיר, היחידה למעורבות חברתית	קמילה מילנר לנדסקינד
משרד השיכון, שיקום שכונות	רחל שגיא
התאחדות מרכזי הצעירים	תמר שחורי

צוות המשרד לשוויון חברתי

מנהלת תחום בכיר, צעירים ומעורבות חברתית, רשות הצעירים	אלישבע סבתו
מנהלת תחום קהילות ומנהיגות, רשות הצעירים	אפרת בנימין
מנהל תחום אסטרטגיה ומדיניות, אגף בכיר אסטרטגיה, מדיניות ותכנון	רועי לבבון

תהליך השיתוף של רשות הצעירים

להקשיב • להשתתף • להשפיע

צוות שיתופים

אור סרי

עדי שילינג גלזר

ענת קבילי

יועצת בכירה לתהליכי שיתוף

רכזת תהליכי שיתוף

יועצת בכירה לתהליכי שיתוף

Ministry for Social Equality
Young Adults Authority

وزارة المساواة الاجتماعية
سلطة الشباب

המשרד לשוויון חברתי
רשות הצעירים

אסטרטגיות להשפעה חברתית